

Svarthalespove i Nord-Norge 2019

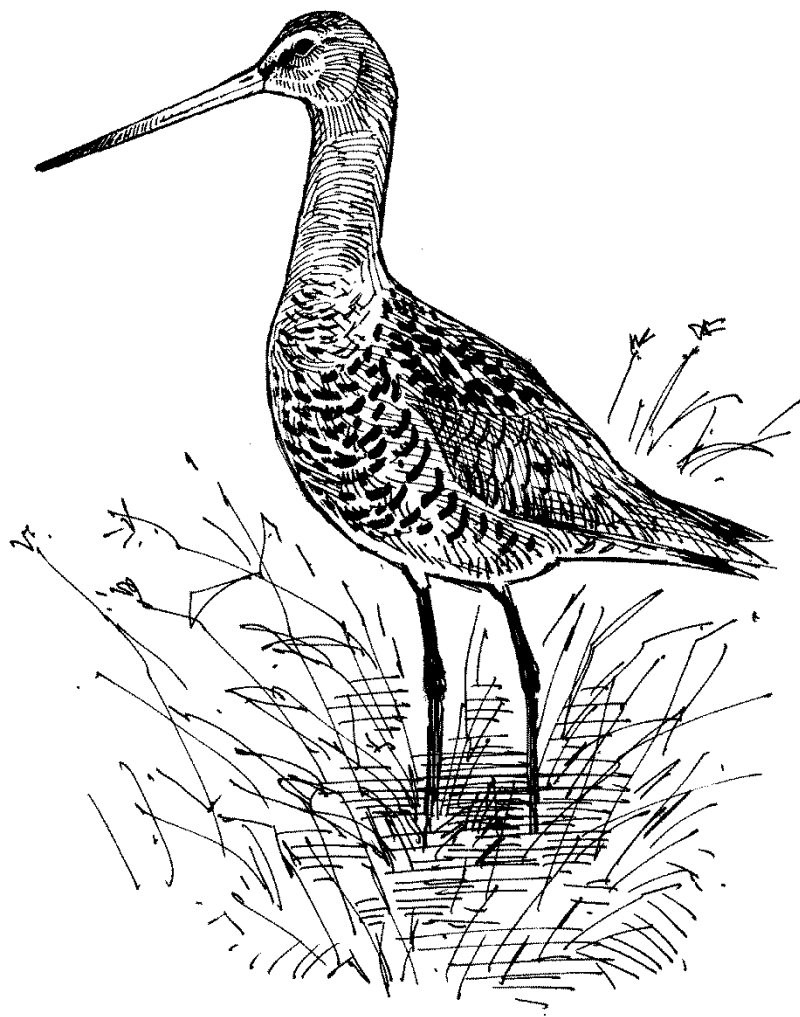
Oddvar Heggøy & Martin Eggen

Partnership for
nature and people

Svarthalespove i Nord-Norge 2019

Oddvar Heggøy & Martin Eggen

Norsk Ornitologisk Forening 2019

© NOF – BirdLife Norway

E-mail: nof@birdlife.no

Rapport til: Fylkesmannen i Rogaland Fylkesmannen i Nordland, Fylkesmannen i Troms, Miljødirektoratet

Publikasjonstype: Digitalt dokument (pdf)

Forsidebilde: Svarthalespove på Vannøya i Troms 17. juli 2019 © Oddvar Heggøy

Redaktør: Oddvar Heggøy

Anbefalt referanse: Heggøy, O. & Eggen, M. 2019. Svarthalespove i Nord-Norge 2019. NOF-Rapport 2019-2. 20 s.

ISSN: 0805-4932

ISBN: 978-82-78-52163-2

SAMMENDRAG

Norsk Ornitologisk Forenings (NOF) kartleggings- og overvåkingsprosjekt for svarthalespove i Nord-Norge, som ble startet opp i 2016, ble videreført i 2019. Prosjektet fokuserte dette året mest på lokaliteter som gjennom de siste to årenes feltarbeid har blitt vurdert som høyaktuelle som hekkelokaliteter for arten, men også dette året ble noen nye områder undersøkt. På grunn av negative søk etter svarthalespove i Finnmark i 2016 og 2017, gjennomførte NOF ikke feltarbeid i dette fylket i 2018 og 2019. NOFs feltundersøkelser i 2019 fokuserte dermed på lokaliteter i Nordland og Troms.

I 2019 ble svarthalespover med hekkeatferd observert på to lokaliteter i Nordland, to i Troms og en i Finnmark. I Nordland ble hekkeatferd i form av sangflukt observert på Røstlandet, i form av opptil fire spillende individer. Ingen hekkeforsøk ble imidlertid påvist her. I tillegg ble hekking endelig konstatert nær Strengelvågen i Øksnes i Vesterålen. En spillende fugl er også rapportert fra Skjåneset i Sortland, uten at dette regnes som en særlig aktuell hekkelokalitet for arten. I Troms var det, som i 2016 – 2018, hekking på Vannøya i Karlsøy kommune. Her ble tre separate ungekull funnet i midten av juli, hvorav to var i Skipsfjorddalen og ett på Slettnes. Observasjoner tidligere i hekkesesongen kan tyde på at ytterligere minst ett par, men muligens så mange som tre par, har gjennomført hekkeforsøk på øya dette året. Ellers ble det i hele mai ble observert svarthalespover på Valdakmyra i Porsanger i Finnmark, der spill også ble observert gjentatte ganger. På bakgrunn av dette anslår vi bestanden av svarthalespove i Nord-Norge dette året til 4 – 9 par i 2019.

ABSTRACT

The North-Norwegian black-tailed godwit *Limosa limosa islandica* project was initiated by BirdLife Norway in 2016. In 2019, the focus of the project was to visit sites where breeding has been confirmed or considered likely during the previous three years of field work. A few sites not previously visited were also searched through. Based on negative searches for the species on previous breeding sites in Finnmark in 2016 – 2017, no field work were carried out in this county in 2018 – 2019. All sites visited the present year were situated in Nordland and Troms.

In 2019, black-tailed godwits with breeding behaviour were observed at two sites in Nordland, two sites in Troms and one site in Finnmark. In Røstlandet, only displaying black-tailed godwits were observed, and no breeding attempts were confirmed. In addition, breeding was finally confirmed close to Strengelvågen in Øksnes, Vesterålen. One displaying black-tailed godwit was also reported from Skjåneset in Sortland, but the site is not considered fitted as a breeding site for the species. As in 2016 – 2018, breeding was again confirmed in Vannøya in Karlsøy, Troms. As much as three clutches were found, of which two were located in Skipsfjorddalen and one at Slettnes. Observations earlier in the season may indicate that additionally at least one pair, but possibly as many as three pairs, have attempted breeding this year. Finally, black-tailed godwits were repeatedly observed in flight display at Valdakmyra in Porsanger, Finnmark throughout May. Based on this we estimate the Norwegian population of the *islandica* subspecies to 4 – 9 pairs in 2019.

INNHold

INNLEDNING	5
METODE	6
RESULTATER	7
NORDLAND	7
Røst kommune.....	7
Flakstad kommune	7
Vestvågøy kommune	7
Hadsel kommune.....	8
Bø kommune	8
Øksnes kommune	9
Andøy kommune.....	11
TROMS	11
Karlsøy kommune	12
Resultater i korte trekk.....	13
Hekkeresultat og individmerking	15
Habitatbruk	16
Ankomstdatoer og trekk.....	16
OPPSUMMERING OG DISKUSJON	17
TAKK	18
REFERANSER	19

INNLEDNING

Svarthalespove ble for første gang påvist hekkende i Nord-Norge i 1955, da et hekkende par ble funnet på det som i dag er Andøya lufthavn (Holgersen & Willgohs 1956). Man regner med at en fast bestand etablerte seg i Nord-Norge i 1970-årene (Kålås & Byrkjedal 1981). Hekkefuglene i Nord-Norge tilhører underarten *L. l. islandica*, som er en utbredt og tallrik fugl på Island. Underarten hekker også med noen få par på Færøyene og på Shetland (Storbritannia). Bestanden på Island teller ca. 25 000 par, og har vært i økning helt siden 1970-tallet (BirdLife International 2018). Også bestanden på Shetland, som er omtrent like stor som den norske (7–9 par), har økt litt i samme tidsrom, og er fremdeles i økning (BirdLife International 2015). Den norske hekkebestanden av *L. l. islandica*, som ble anslått til kun 2 – 4 par i 2018, er begrenset til noen få lokaliteter i Lofoten, Vesterålen og Karlsøy kommune i Troms (Eggen & Heggøy 2016, Heggøy & Eggen 2017, 2018). I motsetning til hekkebestanden på Island (og Shetland), er det mye som tyder på at den norske bestanden av underarten nå er på et lavere nivå enn den var for noen tiår tilbake.

Det er imidlertid også en del som tyder på at den nordnorske hekkebestanden av svarthalespove i en årrekke har blitt overestimert. Kålås & Byrkjedal (1981) anslår bestanden av *L. l. islandica* til 60 par, hovedsakelig på bakgrunn av noen undersøkelser foretatt i deler av Vesterålen på 1970-tallet. Det foreligger likevel ingen fullgode kartlegginger av bestanden fra perioden 1960 – 2010, og antallet påviste sikre hekkefunn fra denne perioden er også ganske lavt. Samtidig er det liten tvil om at bestanden særlig på 1970- og 1980-tallet var større enn den er i dag (Heggøy & Øien 2018).

Foruten den nordnorske hekkebestanden av svarthalespove, finnes også en liten delbestand av den sørlige underarten *L. l. limosa* i Norge. Denne har vært i tilbakegang i hvert fall gjennom den seneste tiårsperioden, og er nå begrenset til 10–15 par (Mjølvsnes 2016, Mjølvsnes & Heggøy 2018a, 2018b). Som følge av den lille hekkebestanden er svarthalespoven kategorisert som «sterkt truet (EN)» på den norske rødlista for arter (Kålås mfl. 2015). Som en av to fuglearter i Norge er også svarthalespove utpekt som «prioritert art» under Naturmangfoldloven i 2011 (Klima- og miljødepartementet 2011). Tiltakene som prioriteringen innebar var lite gjennomtenkte, og prioriteringen la sterke begrensninger på jordbruksdriften i hekkeområdene til den sørlige underarten. Dette førte til driftsmessige utfordringer for grunneiere på Jæren, der svarthalespove utelukkende hekker på intensivt drevet kulturmark. Som følge av disse utfordringene ble den sørlige underarten «avprioritert» av Stortinget i 2015. Derfor er det kun den nordlige hekkebestanden som nå omfattes av bestemmelsene statusen som prioritert art medfører (Klima- og miljødepartementet 2015).

Flere undersøkelser av svarthalespovens forekomst i Nord-Norge er gjennomført etter at arten ble prioritert under naturmangfoldloven. Strann mfl. (2012) oppsummerte blant annet artens forekomst i landsdelen basert på undersøkelser av et stort antall potensielle hekkeområder i 2011. Mange av lokalitetene i Nordland ble fulgt opp av Norsk Ornitologisk Forening (NOF) avd. Nordland i 2012 – 2014 (Olsen 2012, 2013, 2014), mens lokalitetene i Troms ble undersøkt på ny i 2013 (Strann & Frivoll 2014). Til tross for disse undersøkelsene var det fremdeles mye usikkerhet knyttet til artens status i landsdelen, både med tanke på faktisk bestandsstørrelse, stedtrohet til hekkeområdene, habitatbruk, ungeproduksjon m.m. Dette var bakteppet for at NOF i samarbeid med Lofoten Birding startet opp et nytt svarthalespoveprosjekt i Nord-Norge i 2016 (Eggen & Heggøy 2016). Prosjektet ble i sin helhet overtatt av NOF i 2017.

De norske hekkeområdene for svarthalespove besøkes hver vår og høst av fugler på vei til og fra hekkeområder utenfor våre landegrensener. Først og fremst er det spover fra den islandske

hekkebestanden som dukker opp langs norske kyster i trekkperiodene. Dette kan skape en del utfordringer knyttet til vurderingen av hvilke fugler som regnes som lokale hekkefugler, og hvilke som kun er på gjennomreise. I spillperioden om våren, hovedsakelig i mai og juni, tyder det meste på at en del av svarthalespovene på trekk også kan sette i gang med ulike grader av fluktspill og kurtise, og særlig på lokaliteter hvor det allerede har slått seg til lokale hekkefugler, eller som kan egne seg som hekkeplasser for arten. De fleste av svarthalespovene som bare er på gjennomreise kan sees langs norskekysten i mai og i de første to ukene av juni. Om «høsten» kan voksne svarthalespover på trekk sees fra midten av juli i Nordland. Ungfugler kan dukke opp allerede tidlig i august.

Som en oppfølging av kartleggingen av svarthalespove i Nord-Norge i 2016 ble det gjennomført søk etter arten i mange av de samme områdene i 2017. Undersøkelsene ble videreført i 2018, men fokuserte da kun på de aller mest aktuelle hekke lokalitetene. Dette var også tilfellet i 2019, selv om vi også dette året undersøkte en del lokaliteter som ikke var besøkt tidligere i prosjektet.

METODE

Feltarbeidet i 2019 ble i sin helhet utført av NOF, og søk etter svarthalespove ble hovedsakelig utført 16. – 22. juli på lokaliteter i Lofoten og Vesterålen, samt i nordlige deler av Troms. De fleste av lokalitetene i Nordland ble også oppsøkt i mai og juni. Resultatene fra feltarbeidet ble supplert med enkelte tilleggsopplysninger fra lokale kontaktpersoner, samt med observasjonsdata hentet fra rapporteringsverktøyet Artsobservasjoner (www.artsobservasjoner.no). Utvalget av oppsøkte lokaliteter tok hovedsakelig utgangspunkt i tidligere års undersøkelser (Eggen & Heggøy 2016, Heggøy & Eggen 2017, 2018). Totalt ble 31 lokaliteter i Nordland og Troms undersøkt i midten av juli 2019.

Feltarbeid på Slettnes på Vannøya i Troms i juli 2019. Øya har flere lokaliteter som egner seg godt som hekkeområde for svarthalespove. Foto. Martin Eggen

RESULTATER

NORDLAND

Ett konkret hekkefunn av svarthalespove ble påvist i Nordland i 2019, ved Strengelvågen i Øksnes kommune. På Røstlandet, hvor hekking er påvist flere ganger den siste tiårsperioden, ble spillende individer som vanlig observert i mai, men utover dette var det ingen hekkeindikasjoner for arten på øya. Ellers i Nordland ble en del individer som vanlig observert fra slutten av mai til midten av juni, uten at noen av disse mistenkes å dreie seg lokale hekkefugler. Det regnes også som lite sannsynlig at et individ som ble observert spillende på Skjåneset i Sortland i starten av juni var en lokal hekkefugl. Gjennomgangen under tar for seg resultater fra gjennomførte feltundersøkelser i Nordland i 2019.

Røst kommune

Røstlandet – mulig hekking

Årets første svarthalespove på Røstlandet dukket opp allerede 24. april, da et enslig individ ble observert i fluktspill over Vannbassenget. Den 28. april ble et par observert samme sted. Den 11. mai ble fire spillende fugler rapportert. Utover i måneden ble svarthalespover sett på øya daglig, med en toppnotering på 18 ind. 27. mai. Seks individ ble rapportert spillende på tre forskjellige lokaliteter 5. juni. Kun 1 – 2 individer ble rapportert etter 6. juni, med sommerens siste spillende individ sett 13. juni. En enslig fugl ble sett så seint som den 2. juli, uten at noen videre hekkeindikasjoner ble påvist.

Observasjoner av spillende individer også i 2019 gjør at hekkforsøk heller ikke dette året kan utelukkes med sikkerhet, men til tross for god dekning av områdene i det meste av mai, juni og juli, ble ingen hekkeindikasjoner observert utover dette. NOF besøkte ikke Røst i forbindelse med feltarbeidet på svarthalespove dette året, på bakgrunn av god dekning på øya av lokale fuglekikkere (Steve Baines og Eirik Grønningsæter) tidligere i hekkesesongen.

Flakstad kommune

Vi kjenner ikke til at svarthalespove noen gang har hekket i Flakstad, og tidligere omtalte mulige hekkelokaliteter er av NOF vurdert som lite aktuelle per dags dato (se Heggøy & Eggen 2017). Imidlertid ble det gjennomført våtmarksrestaurering på Yttersand i 2018, som kan ha gjort dette området mer aktuelt for arten. Her rastet et enkeltindivid 23. – 24. april, og 2 ind. ble igjen sett i området 1. juni. Utover dette ble det ikke gjort observasjoner som sannsynliggjør hekking i dette hyppig besøkte området.

Vestvågøy kommune

Som vanlig ble en rekke observasjoner av svarthalespove rapportert fra Vestvågøy i 2019, men ingen av disse tyder på at hekking kan ha funnet sted. De fleste individene ble rapportert fra våtmarkene rundt Leknes fra slutten av april til siste halvdel av juni.

En forholdsvis stor flokk på 10 svarthalespover dukket opp ved Storeidvatnet så tidlig som 24. april, dvs. samme dato som de første spovene ble sett på Røst. Deretter ble arten sett i noe lavere antall nær daglig til seint i mai. De siste dagene av måneden kom det antakelig et nytt innsig av svarthalespover til Vestvågøy, med 8 – 17 ind. observert 30. mai – 2. juni. Noen spredte

observasjoner av mindre og større grupper ble også gjort seinere i måneden, med siste observasjon i form av et enslig individ i Haldsvågen 25. juni.

Arten besøkte følgende lokaliteter i kommunen denne våren og forsommeren: Storeidvatnet, Svanvatnet, Haldsvågen, Fyglefjæra, Saltisen, Skjerpvatnet og Hagvåg. Flest observasjoner ble rapportert fra de tre førstnevnte lokalitetene, som utvilsomt er blant de aller viktigste rasteområdene for svarthalespover av den islandske underarten i Norge.

Hadsel kommune

Hankaneset

Som vanlig ble svarthalespover observert på denne lokaliteten i trekkperioden, uten at det er noen mistanke om at hekking har funnet sted. En enslig fugl ble først sett 24. – 25. mai, og deretter ble fire individ rapportert den 10. juni.

Bø kommune

NOF gjennomførte ikke feltarbeid rettet mot svarthalespove i Bø kommune i 2019, som følge av negative søk etter fugler med hekkeatferd i området i 2016 – 2018, og generelt få gjenværende egnete hekkelokaliteter. Områdene ble likevel besøkt i juni i forbindelse med annet feltarbeid, og en del informasjon har også kommet inn via lokal fuglekikker Harald Larsen. Arten ble observert i kommunen også dette året, først i form av en flokk på 12 ind. som rastet ved Vinje allerede 21. april. Den 9. mai ble et enslig individ fotografert i sørenden av Langvatnet, og den 11. mai ble to individer sett samme sted. Et enkeltindivid ble senere sett ved Saltvatnet 15. mai. Dette er en tidligere hekkelokalitet for svarthalespove, men like fullt var det ingen indikasjoner på at det ble gjort noe hekkeforsøk her i 2019.

Bekymret svarthalespove ved Strengelvågen i Øksnes 20. juli 2019. Foto: Oddvar Heggøy

Øksnes kommune

Under feltarbeidet i 2019 ble det endelig påvist hekking av svarthalespove i Øksnes, etter flere år med observasjoner som har gjort at enkelte områder i kommunen har blitt utpekt som særlig aktuelle hekkeområder. Årets hekkefunn ble gjort like i nærheten av Strengelvågen, der par med hekkeatferd også er påvist tidligere år.

Strengelvågøya

Øya ble besøkt 19. juli. Det var som vanlig svært mye fugl her ute, med en stor hettemåkekoloni som det siste tilskuddet til den lokale fuglefaunaen. Det så også ut til å være bra med liv i koloniene med gråmåke, svartbak og fiskemåke på øya. Det ble imidlertid ikke observert svarthalespover på Strengelvågøya i 2019.

Strengelvågen/Oshågen – vellykka hekking

Området ble besøkt 20. juli, da det ble gjennomført grundige søk til fots i våtmarkene rundt Strengelvågen. Utenfor Oshågen, rett på innsida av Gårdsholmen, ble et varslende par oppdaget. Ikke lenge etter ble to unger funnet på næringssøk i fjæra. Ungene var forholdsvis store, og ganske nylig flygedyktige (dvs. rundt 5 uker gamle).

Også i 2017 viste et svarthalespovepar hekkeatferd i Oshågen. Det ble den gang konkludert med at paret kan ha vært i egglegging, eller nylig kunne hadde mistet egg eller unger. Årets svarthalespovefamilie ved Strengelvågen oppholdt seg ikke langt fra dette området, og på bakgrunn av ungenes alder og foreldrenes iltre varsling, antas det som sannsynlig at hekking kan ha funnet sted rett i nærheten (se bl.a. Cramp & Simmons 1983).

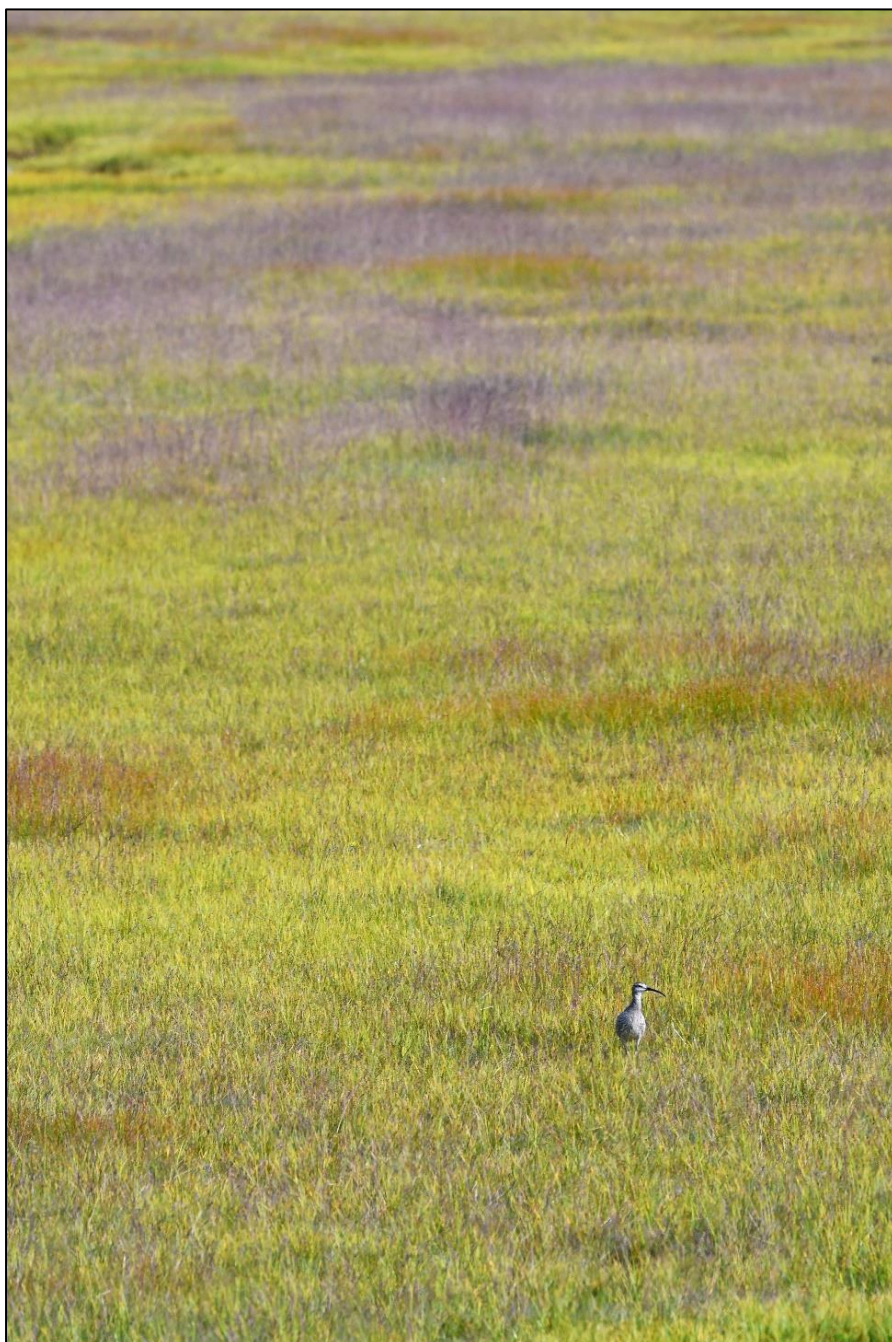
En av to nylig flygedyktige svarthalespoveunger funnet i følge med foreldre ved Strengelvågen i Øksnes 20. juli 2019. Dette er det første sikre hekkefunnet av arten i kommunen i NOFs prosjekt. Foto: Oddvar Heggøy

Strengelvågfjorden/Breifjorden

Strandenga og våtmarksområdene på sørsida av Strengelvågfjorden/Breifjorden, vest og øst for moloestet, regnes som aktuelt hekkehabitat for svarthalespove. Området er undersøkt grundig hvert år siden prosjektet startet. I 2019 ble undersøkelser gjort både tidlig i juni og den 20. juli, uten at svarthalespove ble observert.

Grunnfjorden naturreservat

Strandenga i Grunnfjorden naturreservat ble undersøkt 20. juli. Samtidig ble det i tillegg gjennomført søk etter arten til fots i de store myrområdene innenfor Grunnvatnet og rundt områdene hvor Fylkesmannen i Nordland har gjennomført restaureringstiltak de senere årene. Det ble ikke observert svarthalespover i noen av disse områdene.

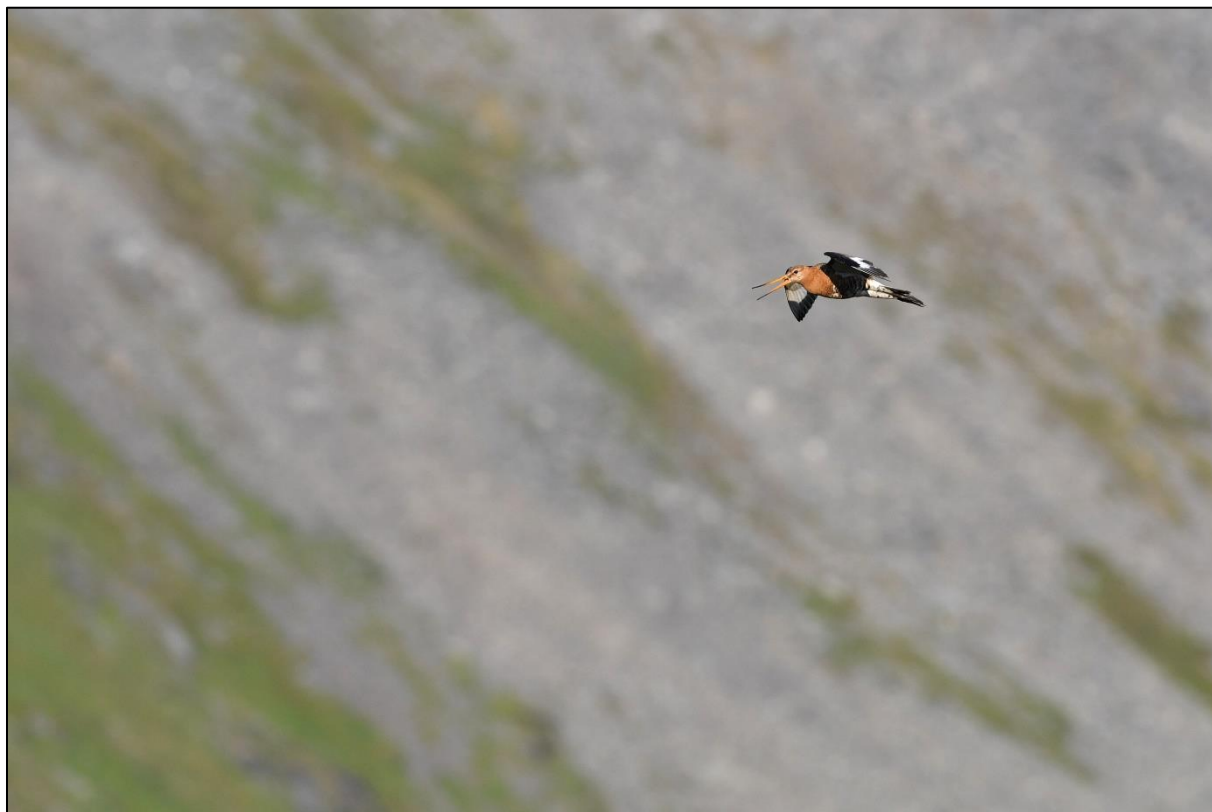
Sellevollvalan på Andøya er et attraktivt hekkeområde for flere vadefugler, inkludert småspove (bildet), storspove, vipe, heilo, rødstilk og brushane. Ingen svarthalespover hekket imidlertid her i 2019. Foto: Oddvar Heggøy

Andøy kommune

De fleste aktuelle hekkelokaliteter i Andøy kommune ble besøkt i begynnelsen av juni og 20. – 21. juli. Det ble ikke påvist svarthalespove på noen av de oppsøkte lokalitetene. Tidligere på sommeren ble ett individ observert i det nyrestaurerte våtmarksområdet i Åholmen naturreservat, men til tross for grundige søk her i juli var det ingen tegn til arten. Arten er i tillegg rapportert fra Sellevollvalan 17. mai dette året, men det er ingenting som tyder på at dette var noe annet enn et rastende individ på trekk.

TROMS

Aktuelle hekkelokaliteter på Vannøya i Karlsøy ble besøkt av prosjektet i juli 2019, der hele tre hekkinger ble konstatert. Utenfor Karlsøy ble det ikke observert indikasjoner på hekking i Troms i 2018. Svarthalespover ble også rapportert fra kommunene lbestad, Balsfjord og Tromsø i mai og juni, men disse regnes alle som rastende individer på trekk.

Varslende svarthalespove i Skipsfjorddalen i Karlsøy kommune, Troms 16.juli 2019. Sammen med partneren vokter denne fuglen et ungekull på minst to unger. Foto: Oddvar Heggøy

Karlsøy kommune

Som i 2016 – 2018 var Vannøya i Karlsøy kommune det eneste stedet i Troms hvor det ble observert svarthalespover med hekkeatferd i 2019. Arten ble ikke funnet på fjorårets hekkelokalitet ved Vannareid, men var til stede både i Skipsfjorddalen og på Slettnes.

Vannareid

Vannareid ble avlagt et besøk 16. juli. Myrområdene både sør og nord for Vannareidelva ble undersøkt til fots, i tillegg til myr og dyrka mark ved Svartnes. Det ble heller ikke rapportert om svarthalespover ved Vannareid tidligere eller seinere på sommeren, til tross for at de samme myrområdene ble undersøkt av andre på forsommeren.

Skipsfjorddalen – påvist hekking

Den 3. juni ble aktuelle hekkeområder for svarthalespove i Skipsfjorddalen undersøkt av fuglekikkere utenfor NOF-prosjektet (Tor Audun og Knut Sigbjørn Olsen). På dette tidspunktet ble en hann funnet varslende sentralt i det store myr- og smådamområdet i dalen. I tillegg ble et spillende par observert i området, men disse ble jaget bort fra det sentrale myrområdet av den varslende hannen.

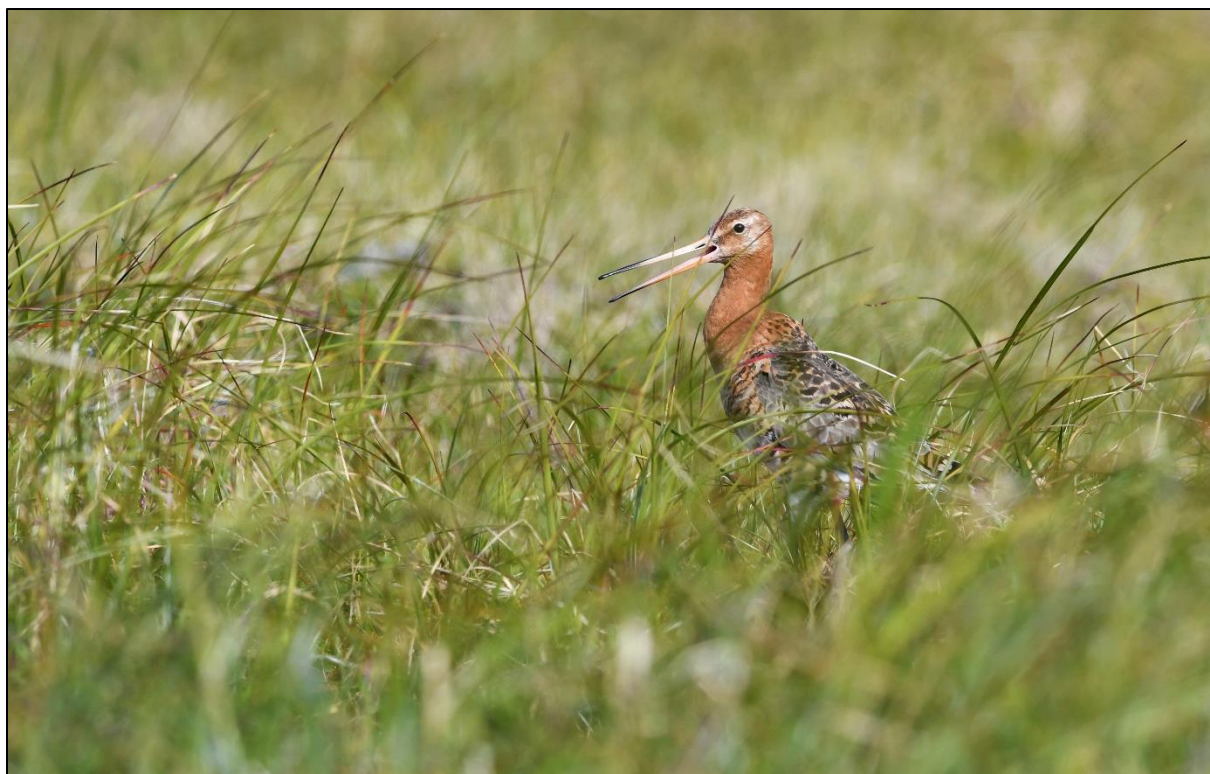
NOF-prosjektet undersøkte området først på kvelden den 16. juli. I det sentrale myr- og smådamområdet ble ganske snart et varslende par lokalisert. Paret varslet mest intenst i nærheten av en grøft ganske langt nord i damområdet, rett nord for Langvatnet. Ved observasjon fra avstand ble minst to mellomstore unger sett i det høye gresset langs kanalen. Trolig var disse i underkant av tre uker gamle. Det kan ikke utelukkes at det var flere unger i dette kullet. Avstanden til kullet fra observasjonsstedet var imidlertid så stor at det ikke ble gjort noe fangstforsøk denne kvelden.

Mens vi observert spovefamilien nord i damområdet, ble en varslende svarthalespove oppdaget lenger sør, ganske sentralt i myra. Spoven var etter alt å dømme en hunnfugl, og denne var i følge med en enslig, ganske stor unge (3 – 4 uker gammel). Ungen flyttet seg under observasjonen ganske hurtig mot kanten av myra i øst. Heller ikke denne ble observert på en avstand som gjorde fangstforsøk hensiktsmessig.

Myrområdet ble avlagt et nytt besøk på morgenen den 18. juli. Både paret med minst to unger og den enslige hunnen med en unge ble observert. Sistnevnte holdt seg i omtrent samme område som tidligere, og ble bl.a. sett jagende på en oter. Ungen ble ikke observert, men den voksnes atferd tydet klart på at den fremdeles var i live. Paret i nord hadde flyttet seg et stykke sør-sørvest på myra, og holdt seg nå i et område med høyt gress og engsyre. Det ble sett minst to unger også denne dagen, men aldri bekreftet at det var flere unger i kullet. Et forsøk på å lokalisere ungene i gresset før vi forlot lokaliteten var mislykket.

Slettnes – påvist hekking

Også på Slettnes ble det observert svarthalespover med hekkeatferd tidlig på sommeren i 2019. Minst åtte individer ble rapportert spillende over de sentrale myrområdene 19. mai. Den 23. og 24. mai ble et par sett både varslende og i paring i området mellom Lomvatnet og Storvatnet (Einar Georg Mortensen pers. medd.). Området ble igjen besøkt av andre 3. juni av Tor Audun og Knut Sigbjørn Olsen, og en rekke observasjoner av svarthalespover ble gjort. To varslende individer, tilsynelatende ikke i par, ble sett øst for Storvatnet og Sandvatnet i de sentrale myrområdene. I tillegg ble ytterligere ett par sett varslende her, men disse forsvant etter hvert, og det er derfor uvisst om de hadde fast tilhørighet i området. Enda en revirhevdende hann ble observert i myrområdet ved Ystelade.

Varslende svarthalespove ved Slettnes i Karlsøy kommune, Troms 17. juli 2019. Dette individet var i følge med et kull på 3 - 4 unger, hvorav to ble ringmerket. Foto: Oddvar Heggøy

NOF gjorde sine undersøkelser på Slettnes den 17. juli. Ingen svarthalespover ble funnet hverken ved Ystelade eller i de sentrale myrområdene, men en varslende hunn ble til slutt lokalisert i sørøstenden av Haugvatnet. Under observasjon fra avstand ble minst tre unger sett i det høye gresset som befant seg her. Det kan ikke utelukkes at kullet var fulltallig, dvs. med fire unger. Et vellykket fangstforsøk ble gjort, og to av ungene ble individmerket i form av ringer på beina.

Alt i alt konkluderer vi med én sikker hekking av svarthalespove ved Slettnes i 2019. Observasjonene fra forsommeren sannsynliggjør videre at minst to par har gjort hekkeforsøk her dette året. Imidlertid kan vi ikke utelukke at det har blitt gjennomført ytterligere to hekkeforsøk, basert på observasjonene i starten av juni. At det bare ble funnet ett ungekull i midten av juli kan tyde på at ett eller flere hekkeforsøk har vært mislykket, men den seine datoen gjør også at unger kan ha blitt flygedyktige og forlatt lokaliteten.

Resultater i korte trekk

Tabell 1 gir en oversikt over oppfølgingen av potensielle hekkelokaliteter for svarthalespove i Nordland og Troms i 2016 – 2019. Arten ble i 2019 påvist på til sammen 14 av lokalitetene, som er samme antall som i 2018, men flere enn i 2016 – 2017. Fire hekkinger ble konstatert, ved Strengelvågen i Øksnes (1), og i Skipsfjorddalen (2) og på Slettnes (1) i Karlsøy. På sistnevnte lokalitet er det sannsynlig at ytterligere minst ett par hekket, i tillegg til to par der det konkluderes med «mulig hekking». Hekkeferd i form av spillflukt ble også observert på Røstlandet i Røst og på Valdakmyra i Porsanger, noe som muliggjør hekking også på disse lokalitetene. Basert på dette får vi et estimat på 4 – 9 hekkende par svarthalespove i Nord-Norge i 2019.

Tabell 1. Resultater fra kartlegging og overvåking av svarthalespove i Nordland og Troms 2016 – 2019. X: svarthalespove observert, ingen tegn til hekking; MH: mulig hekking, par observert i passende hekkebiotop; SH: sannsynlig hekking, varslende fugler eller konkret hekkeadferd observert; H: hekking, reir med egg eller unger observert; - : ikke undersøkt.

Lokalitet	Kommune	Fylke	2016	2017	2018	2019
Røstlandet	Røst	Nordland	H	SH	MH	MH
Indresand/Øvrevalle	Flakstad	Nordland	X	X	X	X
Storeidvatnet	Vestvågøy	Nordland	X	X	X	X
Bollemyra	Vestvågøy	Nordland			X	
Saltisen/Rødsandmyra	Vestvågøy	Nordland	X	X	X	X
Farstadvatnet	Vestvågøy	Nordland				
Skjerpvatnet	Vestvågøy	Nordland			X	X
Gårdsvatnet	Vestvågøy	Nordland				-
Hankanaset/Bitterstad	Hadsel	Nordland		X	X	X
Rogsøy	Sortland	Nordland	X		-	
Rogsøymyran	Sortland	Nordland	-	-	-	
Langvatnet	Bø	Nordland	MH			X
Saltvatnet nord	Bø	Nordland	X			X
Saltvatnet sør	Bø	Nordland				
Førvatnet	Bø	Nordland				
Oshågen	Øksnes	Nordland	X	SH	X	H
Strengelvågfjorden/Breifjorden	Øksnes	Nordland	X	X	X	
Strengelvågøya	Øksnes	Nordland	SH	X		
Langryggvatnet	Øksnes	Nordland				
Bruseelva	Øksens	Nordland				-
Meløyvatnet, Alsvåg	Øksens	Nordland				
Grunnfjorden NR	Øksnes	Nordland	X	MH		
Lovikmyran	Andøy	Nordland	-	-	-	
Kleivvatnet	Andøy	Nordland				
Andøya flystasjon	Andøy	Nordland	X	-		-
Sellevoll/Åholmbukta	Andøy	Nordland	H	X	X	X
Rognan	Andøy	Nordland	X			
Hestneset	Andøy	Nordland	-	-		
Risøyvatnet	Andøy	Nordland				
Åholmen	Andøy	Nordland			X	X
Dankarvågen	Tromsø	Troms		X		-
Tisnes	Tromsø	Troms	X	X	X	X
Dåfjorden	Karlsøy	Troms		X		
Vannareid	Karlsøy	Troms	X	X	H	
Skipsfjorddalen	Karlsøy	Troms	SH	SH	SH	2H
Slettnes	Karlsøy	Troms	-	SH	MH	H

Hekkeresultat og individmerking

Ungeproduksjon

Fire konstaterte hekkinger i Nord-Norge i 2019 er det høyeste antallet prosjektet har påvist så langt. Til sammen åtte unger ble med sikkerhet observert i de fire ungekullene, hvorav størrelsen på to av kullene ble fastslått med sikkerhet. Vi kan ikke utelukke at ett av kullene i Skipsfjorddalen (minst to unger) og kullet på Slettnes (minst tre unger) var fulltallige, ettersom ungene i disse to kullene hele tiden holdt seg godt skjult i vegetasjonen. To unger ble beviselig flygedyktige ved Strengelvågen i 2019, men hvor mange av ungene på Vannøya som ble flygedyktige er uvisst. Det er hittil ikke rapportert om svarthalespover fra Vannøya etter at NOF besøkte hekkeområdene i juli. Det er også ukjent hvor mange unger som eventuelt har gått tapt i løpet av ungeperioden i de fire familiene.

Individmerking

To svarthalespoveunger ble merket på Slettnes i 2019. Ungene fikk tradisjonelle metallringer på venstre tars, hvite plastringer med svart kode (nr. 98 og 99) på venstre tibia, og hvite plastringer uten kode på høyre tibia. Dette er de første to ungene som er merket i NOFs svarthalespoveprosjekt i Nord-Norge, og forhåpentligvis har de overlevd til flygedyktig alder. Blir de gjenfunnet på trekk eller i overvintringsområdene, vil dette gi helt ny kunnskap om hvor nordnorske svarthalespover oppholder seg utenfor hekkesesongen. Vi håper også at merkingen på sikt vil gi oss svar på i hvilken grad ungene returnerer til hekkeområdene der de selv kom til verden.

To svarthalespoveunger ble ringmerket ved Slettnes på Vannøya 17. juli 2019. Dette er det første to ungene som er merket i NOFs svarthalespoveprosjekt i Nord-Norge. Forhåpentligvis har ungene overlevd den kritiske tiden fram til flygedyktighet, slik at de kan bli gjenfunnet på trekk eller i overvintringsområdene. Foto: Martin Eggen

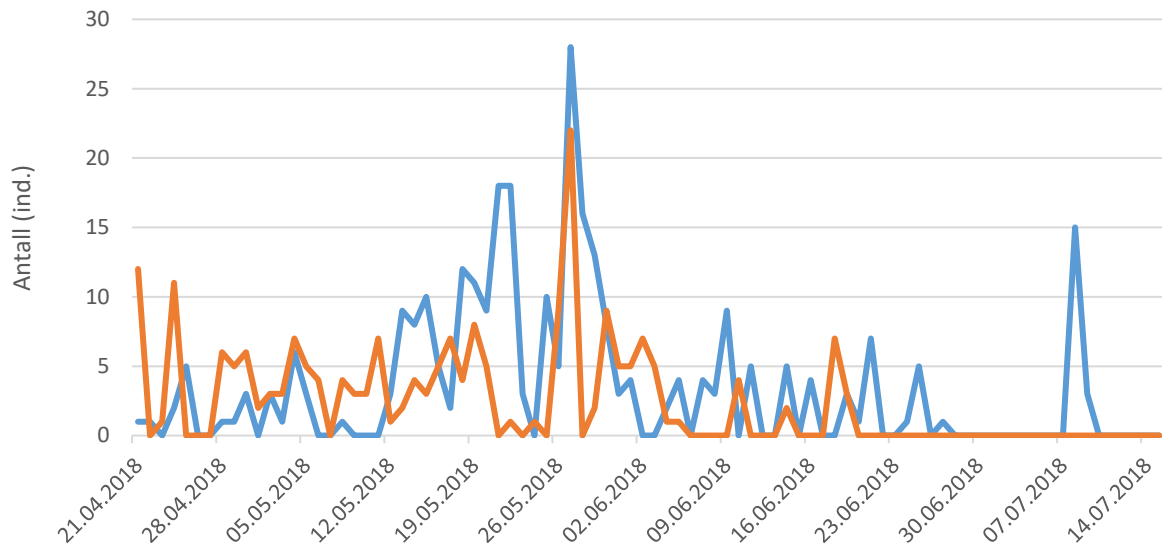
Leiting etter svarthalespoveunger i et område med gress, starr og mye engsyre i Skipsfjorddalen, Karlsøy kommune i Troms, i juli 2019. Vegetasjonshøyden i dette området var klart høyere enn den dominerende vegetasjonshøyden på myrene her. Foto: Martin Eggen

Habitatbruk

Noen betraktninger rundt habitatbruk ble gjort i forbindelse med funnene av svarthalespovekull på Vannøya i 2019. En fellesnevner for hekkeområdene her er ganske fast og ikke veldig fuktig torvmyr, dominert av torvmoser og planter som molte, krekling og ulike typer gress og starr. Sistnevnte var ikke veldig utbredt på noen av lokalitetene, men en fellesnevner for områdene ungene holdt seg i var en større vegetasjonshøyde og mer innslag av gress, starr og andre høyere planter enn i områdene rundt. Vegetasjonshøyden i disse områdene var i alle tilfeller tilstrekkelig til å skjule ungene helt, og de kom bare til syne når de gikk opp på tuer eller ut i kanten av den høyere vegetasjonen. Skjul for predatorer er nok en viktig årsak til at disse områdene er populære, men antakelig kan også næringstilgangen være bedre for ungene her.

Ankomstdatoer og trekk

Som i 2018 ankom de første svarthalespovene Nord-Norge ganske tidlig, da en flokk på 15 ind. ble funnet i Innhavet i Hamarøy i Nordland 20. april. En annen flokk på 12 ind. dukket opp i Bø i Vesterålen dagen etter, før arten også ble sett i Flakstad, Røst og Vestvågøy 23. – 24. april. Som i tidligere år var det en klar tendens til at en del nye svarthalespover ankom regionen i slutten av mai og starten av juni (Figur 1). Ingen nye ankomster er rapportert etter 18. juni.

Figur 1. Fordeling av førstegangsobservasjoner (antall individer) av svarthalespover til Nord-Norge (Finnmark, Troms og Nordland) i 2018 (blå kurve) og 2019 (rød kurve). Vurderingen av nye ankomster er gjort etter beste skjønn. Datakilde: www.artsobservasjoner.no (Artsobservasjoner 2019).

OPPSUMMERING OG DISKUSJON

NOFs svarthalespoveprosjekt i Nord-Norge gikk inn i sin fjerde sesong i 2019. Årets resultater styrker det inntrykket vi har fått av artens marginale tilstedeværelse i regionen gjennom prosjektets tre første år. Bestanden er utvilsomt svært liten, og betydelig mindre enn det tidligere litterære antydninger har gitt inntrykk av, også i nyere tid.

Det er grunn til å spørre seg om fugler både på vår- og høsttrekk tidligere har blitt vurdert som «hekkefugler», og bidratt til feilaktig utpeking av hekkeområder. Antall observasjoner sent i juni og i juli er generelt påfallende få, noe man ikke burde forvente dersom svarthalespoven hekker på en del lokaliteter. Det lave observasjonsantallet kan naturligvis ha ulike årsaker, men den mest sannsynlige forklaringen er kan hende at det på denne tida er reelt få svarthalespover i omløp i Nord-Norge. Arten kan riktignok være ganske anonym i deler av hekkeperioden, men gjør ganske mye utav seg når ungene har klekket, og er da som regel lett å legge merke til. Relativt lav ornitologisk aktivitet på denne tiden av året, og særlig i de mest aktuelle hekkeområdene for svarthalespoven, er en annen mulig forklaring på lavt observasjonsvolum av arten, men like fullt besøkes mange av de tidligere omtalte hekkelokalitetene for arten i Nord-Norge av fuglekikkere forholdsvis hyppig.

Vi fikk i 2019 endelig bekreftet hekking på en av helt få lokaliteter i Nordland utenom Røst der vi har mistenkt hekking også i tidligere år. Minst tre påviste hekkinger på Vannøya i Troms er for øvrig det høyeste antallet som er påvist her.

For første gang har vi bare hatt én feltrunde i løpet av sommeren. Dette var vellykket med tanke på å påvise hekkinger, men kan samtidig ha hatt en negativ påvirkning på antallet påviste hekkforsøk i 2019. Dette fordi eventuelle svarthalespover som har oppgitt hekkingen kan ha forlatt hekkeområdet så seint på sommeren. Det var imidlertid en stor fordel at hekkeområdene på Vannøya ble besøkt av andre fuglekikkere i slutten av mai og tidlig i juni 2019. Det samme kan sies om Røst, der tilstedeværelsen av fastboende fuglekikkere medførte nær daglige observasjoner i mai og juni. Disse

var viktige for å gjøre opp årets status. Framover i prosjektet kan det således være behov for å undersøke aktuelle hekkeområder på Vannøya også tidligere på sommeren, ettersom vi ikke kan regne med at områdene dekkes så godt som de ble av andre fuglekikkere i 2019 hvert år.

Hvorvidt bestandsestimatet på 4 – 9 hekkende par representerer en framgang for svarthalespoven i regionen sammenlignet med de tre første årene av prosjektet er imidlertid usikkert, ettersom feltarbeidet har blitt utført på ulike datoer og med ulikt antall besøk i hvert område i prosjektperioden. Ikke minst har deknningen av utenforstående fuglekikkere på de ulike lokalitetene variert en del fra år til år, noe som særlig i 2019 påvirket maksimumsestimatet betydelig.

Hekkingene på Vannøya befester dette områdets status som det viktigste hekkeområdet for svarthalespoven i Nord-Norge. Vi bemerker i denne sammenheng at kun hekkeområdet i Skipsfjorddalen er vernet (landskapsvern med dyrelivsfredning). Stormyra ved Vannareid, og ikke minst våtmarksområdene og grasengene ved Slettnes, er på sin side uvernet. Som viktige og mangeårige hekkelokaliteter for en av bare to prioriterte fuglearter i Norge (samt flere andre verneverdige arter), er dette en lite holdbar situasjon.

TAKK

Vi vel rette en stor takk til alle lokale kontaktpersoner i prosjektet, som har bidratt med en vesentlig mengde observasjonsdata og informasjon i 2019. En spesiell takk går til Tor Audun Olsen, Knut Sigbjørn Olsen, Steve Baines og Einar Georg Mortensen for tilgang til viktig tilleggsinformasjon i prosjektet. Vi vil også takke alle som har rapportert observasjoner av svarthalespove fra Nord-Norge i Artsobservasjoner dette året. Til slutt vil vi takke Fylkesmannen i Rogaland for økonomisk støtte til prosjektet.

Svarthalespove i Skipsfjorddalen, juli 2019. Foto: Oddvar Heggøy

REFERANSER

- Artsobservasjoner 2019. Artsobservasjoner. Rapportsystem for arter. Tilgjengelig fra: <http://www.artsobservasjoner.no>, nedlastet: 27.08.2019.
- BirdLife International 2015. *European Red List of birds*. Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg.
- BirdLife International 2018. Species factsheet: Black-tailed godwit *Limosa limosa*. Tilgjengelig fra: <http://www.birdlife.org/datazone/speciesfactsheet.php?id=3003>, nedlastet: 08.11.2018.
- Cramp, S. & Simmons, K.E.L. 1983. *Handbook of the birds of Europe, the Middle East and North Africa*. Vol. III. Waders to Gulls. Oxford University Press, Oxford.
- Eggen, M. & Heggøy, O. 2016. Svarthalespove i Nord-Norge 2016. NOF-Rapport 9-2016. 21 s.
- Heggøy, O. & Eggen, M. 2017. Svarthalespove i Nord-Norge 2017. NOF-Rapport 2017-4. 17 s.
- Heggøy, O. & Eggen, M. 2018. Svarthalespove i Nord-Norge 2018. NOF-Rapport 2018-4. 18 s.
- Heggøy, O. & Øien, I.J. 2018. Svarthalespove i Norge. Oppsummering av kunnskapsstatus. NOF-Rapport 2018-2. 59 s.
- Holgelsen, H. & Willgohs, J.F. 1956. First breeding of the black-tailed godwit, *Limosa limosa* (L.) in Norway. *Astarte* 13: 1 – 8.
- Klima- og miljødepartementet 2011. Forskrift om svarthalespove (*Limosa limosa*) som prioritert art. Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2011-05-20-524?q=svarthalespove>, nedlastet 13.11.2017.
- Klima- og miljødepartementet 2015. Forskrift om endringer i forskrift 20. Mai 2011 nr. 524 om svarthalespove (*Limosa limosa*) som prioritert art. Tilgjengelig fra: <https://www.lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2011-05-20-524>, nedlastet: 13.11.2017.
- Kålås, J.A. & Byrkjedal, I. 1981. Vadefuglenes hekkestatus i Norge med Svalbard. *Proceedings of the Second Nordic Congress of Ornithology, 1979*: 57-74.
- Kålås, J.A., Dale, S., Gjershaug, J.O., Husby, M., Lislevand, T., Strann, K.-B. & Strøm, H. 2015. Fugler (Aves). S. 67-70 in Henriksen, S. & Hilmo, O. (red.) *Norsk rødliste for arter 2015*. Artsdatabanken, Norge.
- Mjølvsnes, K.R. 2016. Svarthalespovene på Jæren. Kartlegging av artens hekkeområder og reproduksjon 2015 & 2016. Mangfold oppdragsrapport. 22 s.
- Mjølvsnes, K.R. & Heggøy, O. 2018a. Svarthalespove på Jæren. Kartlegging av artens hekkeområder og reproduksjon 2017. Mangfold Rapport 1-18. 26 s.
- Mjølvsnes, K.R. & Heggøy, O. 2018b. Svarthalespove på Jæren. Kartlegging av artens hekkeområder og reproduksjon 2018. Mangfold Rapport 3-18. 23 s.
- Olsen, A.I. 2012. Overvåking av kjente hekkelokaliteter for svarthalespove *Limosa limosa islandica* i Lofoten og Vesterålen 2012. Rapport til Fylkesmannen i Nordland. 3 s.
- Olsen, A.I. 2013. Overvåking av kjente hekkelokaliteter for svarthalespove *Limosa limosa islandica* i Lofoten, Røst og Vesterålen 2013. Rapport til Fylkesmannen i Nordland. 4 s.

Olsen, A.I. 2014. Overvåking av kjente hekkelokaliteter for svarthalespove *Limosa limosa islandica* i Nordland (Lofoten og Røst) 2014. Rapport til Fylkesmannen i Nordland. 4 s.

Strann, K.-B. & Frivoll, V. 2014. Hekkende svarthalespove i Troms i 2013. NINA Minirapport 489. 16 s.

Strann, K.-B., Frivoll, V., Sortland, F., Lorentzen, N.H., Riser, C.W., Jensen, A. og Våge, H. 2012. Hekkestatus hos svarthalespove *Limosa limosa islandica* i Nord-Norge. NINA Rapport 833. 63 s.